

COMPETENCE OF THE NURSE AS A QUALITY FACTOR OF MEDICAL CARE IN BURNS

Anushka Dimitrova

Faculty of Public Health, Medical University – Sofia, Bulgaria, anushka_dimitrova@abv.bg

Abstract: Injuries from burns are a daily life in the socio-domestic, professional and school environment of modern societies and recognised as a global public health problem [11-12], [16]. Local and general injury damage from trauma often leads to serious consequences for the health and life of the victims. The multidisciplinary approach to treatment goes through three stages – pre-hospital behavior, treatment of trauma in a hospital and treatment of the consequences of burns. The purpose of this study is to establish the need to increase the professional competence of nurses with regard to behaviours for the provision of medical care in burns. Material and methods. A doctrinal method related to the study of literary sources by the studied phenomenon, sociological and statistical methods (SPSS v.19.0 and Microsoft Excel) was used. The sociological survey was conducted in 2019 among 157 nurses working in outpatient and hospital medical facilities in Sofia. Results and discussion. Nearly half (46.80%) of the 100,000 people who of the nurses surveyed very rarely had cases of medical assistance in the event of a burn incident, and the respondents "often" were 11.70% of them. Those with practical skills for care for victims were 24.70% and almost as many negative responses (22.70%) respondents. With the highest relative share (55.20%) are the specialists who have shown an interest in increasing their professional competence and with the same relative share (4.54%) are those for whom this is not necessary and those who cannot judge. The study confirmed the results of studies by some researchers [14], [21-22], [24-25], that the practical training of nurses in terms of providing medical care and care in the treatment of burns was significantly insufficient. Conclusion. Nurses from all structures of the health system must possess knowledge and practical skills for adequate pre-hospital behaviour in burn incidents. Enhancing professional competence following the principle of continuing training is a necessary condition and factor in achieving high standards in the provision of medical care and care in the treatment of trauma.

Keywords: nurse, competence, burning, medical care

КОМПЕТЕНТНОСТ НА МЕДИЦИНСКАТА СЕСТРА, КАТО ФАКТОР ЗА КАЧЕСТВО НА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ ПРИ ИЗГАРЯНИЯ

Анушка Димитрова

Факултет по обществено здраве, Медицински университет – София, България,
anushka_dimitrova@abv.bg

Резюме: Травмите от изгаряния са ежедневие в социално-битовата, професионална и училищна среда на съвременните общества и признати за световен проблем на общественото здраве [11-12], [16]. Локалните и общи увреждания от травмата често водят до сериозни последици за здравето и живота на пострадалите. Мултидисциплинарният подход при лечение преминава през три етапа – доболнично поведение, лечение на травмата в болнично заведение и лечение на последствията от изгарянията. Целта на настоящото проучване е да се установи необходимостта от повишаване на професионалната компетентност на медицинските сестри по отношение на поведението при оказване на качествена медицинска помощ при изгаряния. Материал и методи. Използвани са документален метод, свързан с проучване на литературни източници по изследваното явление, социологически и статистически методи (SPSS v.19.0 и Microsoft Excel). Социологическото проучване е проведено през 2019 година сред 157 медицински сестри работещи в лечебни заведения за извънболнична и болнична медицинска помощ в град София. Резултати и обсъждане. Близко половината (46,80%) от анкетираните медицински сестри много рядко са имали случаи да окажат медицинска помощ при възникнал инцидент с изгаряния, а посочилите отговор „често“ са 11,70% от тях. Лицата притежаващи практически умения за грижи при пострадалите са 24,70% и почти толкова са отрицателните отговори (22,70%) на анкетираните. С най-голям относителен дял (55,20%) са специалистите категорично проявили интерес към повишаване на професионалната си компетентност и с еднакъв относителен дял (4,54%) са тези, за които това не е необходимо и тези, които не могат да преценят. Проведеното изследване потвърждава резултатите от проучванията на някои изследователи [14], [21-22], [24-25], че практическата подготовка на медицинските сестри по отношение на оказване на медицинска помощ и грижи при лечение на изгарянията е в значителна степен недостатъчна. Заключение. Медицинските

сестри от всички структури на здравната система трябва да притежават знания и практически умения за адекватно доволнично поведение при бедствени ситуации и инциденти с изгаряния. Повишаването на професионалната компетентност следвайки принципа на продължаващото обучение е необходимо условие и фактор за постигане на високи стандарти при оказване на медицинска помощ и грижи при лечение на травмата.

Ключови думи: медицинска сестра, компетентност, изгаряне, медицинска помощ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

През последните години нарастващите разходи за здравеопазване в световен мащаб представляват сериозни предизвикателства пред националните здравни системи. Ефективното лечение на пациенти в рамките на предписаната продължителност за престоя им в болница, придобива изключително значение.

При възникнали инциденти с изгаряния доволничното поведение и оказването на първа медицинска помощ на мястото на инцидента имат съществено значение за живота на пострадалия, продължителността на предстоящия лечебния процес и последствията от травмата. Прилагането на спешната медицинска помощ обхваща възстановяване и поддържане на жизненоважните функции на организма, имобилизация и транспорт до най-близкото болнично заведение [8]. Този вид травма нанася сериозни поражения на човешкия организъм, но при навременно и адекватно поведение при лечение, те могат да бъдат избегнати [6-7], [10].

Обемът на първата медицинска помощ включва незабавни действия за: бързо запознаване със състоянието на пострадалия; възстановяване на ефективното дишане, сърдечната дейност и съзнание; предпазване от смърт, последващи наранявания и усложнения; намаляване на болката и шока; повикване на специализиран медицински екип и активно наблюдение на пострадалия до поемането на специализирания екип, подготовка за придвижване на пострадалия до лечебно заведение [10].

Проведено проучване в Англия (Tay P.H., et al., 2013) сред здравни работници за определяне знанията им при оказване на първа помощ показва, че 59% от участниците са преминали курс за спешна помощ при изгаряния, но само 16% от тях са постигнали верни отговори на всички въпроси [25].

Проучване в Бразилия (Meschial WC, Oliveira MLF, 2014) установява, че само 22,4% от сестрите-студенти имат адекватни познания за оказване на спешна помощ при изгаряне [22]. Посочва се, че една от причините за разлика в знанията е ограничената учебна програма в училищата за медицински сестри, както и липсата на продължаващо медицинско образование, което да е фокусирано върху управлението на спешните случаи при изгаряне. Резултатите демонстрират, че са необходими допълнителни курсове за обучение, за да се запълни празнината в базовото образование за медицинските сестри в страната.

Проучване в Западна Австралия (Rea S. et al., 2005) показва, че само 18,80% от медицинските специалисти посочват правилните отговори на въпроси относно протичането на травмата от изгаряне. Резултатите отчитат статистически значима разлика между анкетираните, участвали в курс за обучение и тези, които не са го направили [24]. Изследването потвърждава твърдението, че медицинските сестри преминали курсове за обучение, демонстрират значително по-високо ниво на знания (53,10%) от неучастващите лица в подобен род обучение (44,5%).

Проведени изследвания в Багдат (AL-Sudani AA, Ali E.G., 2017) по отношение на компетентността на медицинските сестри показват, че лицата полагащи грижи при лечение на пациенти с изгаряне, могат значително да повишат знанията си от 8,7% до 100% веднага след провеждане на обучителен курс по темата [14].

Кохортно проучване (Kua Phes Hui et al., 2016) проведено в спешното отделение за деца в Сингапур разкрива статистически значимо нарастване на знанията на сестрите веднага след проведен кратък курс на обучение. Относителният дял на верните отговори от входящото ниво на компетентност е 22,9% към 78,3% на показаните знания след проведеното обучение [21].

В съвременното ни общество професионалната подготовка на медицинските специалисти трябва да отговаря на нарастващите очаквания на обществото към променящите се здравни потребности на хората [1]. Нивото на професионална компетентност се влияе от фактори, като образование, професионален опит, интереси и нормативни изисквания за прилагане на сестринската дейност в различните медицински специалности.

Целта на настоящото проучване е да се установи необходимостта от повишаване на професионалната компетентност на медицинските сестри по отношение на поведението при оказване на качествена медицинска помощ при изгаряния.

2. МАТЕРИАЛ И МЕТОДИ

В изследването са използвани документален метод, свързан с проучване на литературни източници по изследваното явление, социологически и статистически методи. Социологическото проучване е проведено в периода ноември-декември 2019 година сред 157 медицински сестри работещи в болнични и извънболнични структури за лечение на територията на град София.

3. РЕЗУЛТАТИ

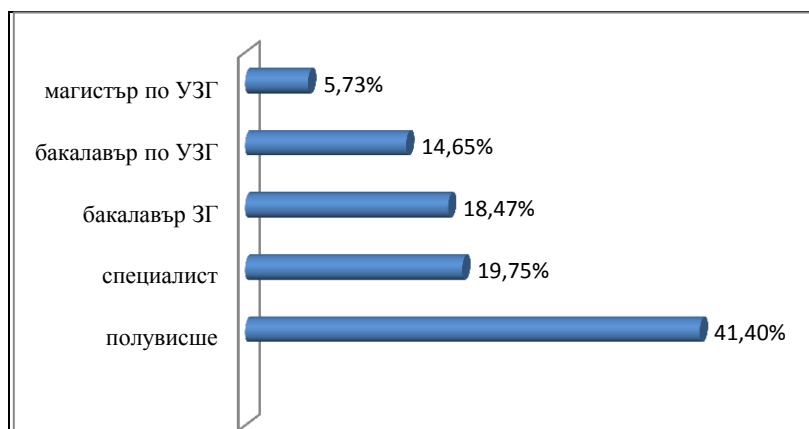
Възрастовата характеристика на анкетираните медицински сестри показва, че най-голям е относителният дял на специалистите във възрастовата група от 51 до 60 години (42,68%), лицата между 41- 50 години са 27,39%, а тези между 31-40 години са 17,83%. Групата на лицата до 30 години е с най-малък относителния дял (5,10%), а анкетираните над 60 годишна възраст са 7,01%. Най-младият участник в изследването е на 27 г., а най-възрастния на 66 г.

Резултатите показват, че с най-голям трудов стаж са анкетираните между 21-30 години (30,57%), следвани от тези между 11-20 години (24,20%) и лицата между 31- 40 години са 19,75%. С най-малък относителен дял са работещите от 1 до 5 години, но има и медицински сестри със стаж над 40 години (табл.1). Най-често срещания трудов стаж сред анкетираните специалисти е 20 години.

Табл. 1. Характеристика на анкетираните по трудов стаж

Диапазон	Трудов стаж	
	Брой	Отн. дял %
от 1 до 5 год.	5	3,18
от 6 до 10 год.	29	18,47
от 11 до 20 год.	38	24,20
от 21 до 30 год.	48	30,57
от 31 до 40 год.	31	19,75
над 40 год.	6	3,82
общо	157	100

Резултатите от изследването по отношение на образователно-квалификационно ниво на анкетираните показват голямо разнообразие. С най-голям относителният дял (41,40%) са респондентите с полувисше образование, следвани от лицата с ОКС „специалист” (19,75%), а бакалавърска степен по здравни грижи имат 18,47% от тях. С най-малък относителен дял (5,73%) са медицински сестри с магистърска степен по Управление на здравните грижи (фиг.1).

Фигура 1. Разпределение на анкетираните по образователна степен

Значителен дял от анкетираните специалисти (52,60%) отчасти притежават практическа подготовка за справяне при възникнал инцидент с изгаряния, 24,70% от тях дават положителен отговор, а 22,70% посочват отрицателен отговор. На близо половината анкетирани (41,60%) не се е налагало да оказват първа помощ

при изгаряне, а всеки четвърти от тях (24,70%) смята, че притежава практически умения и почти толкова (22,70%) отговарят отрицателно. Анализът на резултатите показва, че не се отчита статистически значима зависимост между посочените явления (табл.2).

Таблица 2. Самооценка на анкетираните за практическата подготовка и честота на случаите за оказване на помощ при пострадали с изгаряне

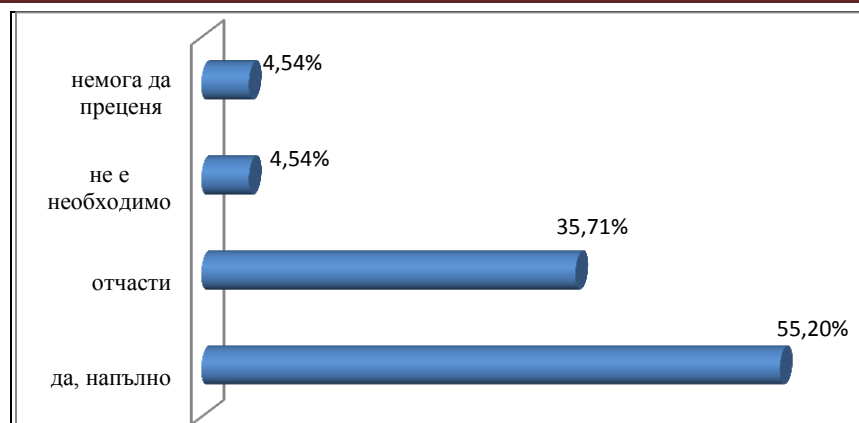
			Честота на случаите за оказване на първа помощ при изгаряне			Общо
			Да, често	Много рядко	Не	
Самооценка на практическа подготовка за грижите при изгаряне	Да	Брой	2	17	19	38
		отн. дял в %	1,3	11,0	12,3	24,7
	Отчасти	Брой	15	43	23	81
		отн. дял в %	9,7	27,9	14,9	52,6
	Не	Брой	1	12	22	35
		отн. дял в %	0,6	7,8	14,3	22,7
Общо		Брой	18	72	64	154
		отн. дял в %	11,7	46,8	41,6	100

Над половината (58,40%) медицинските сестри категорично считат, че е необходима информация за възможните причини и рискови фактори при изгаряне, а 39,60% посочват отговор „да”. Значителен дял от анкетираните (89,00%) очакват това да допринесе за намаляване на честотата на инцидентите, като 48,70% посочват „категорично, да”, а 40,30% отговор „да” (табл. 3). Резултатите показват, че лицата посочили положителни отговори на единия въпрос, дават положителен отговор и на другия с почти незначителни разлики. Отчита се статистически значима зависимост между изследваните явления в изследваната група ($p < 0.05$).

Таблица 3. Необходимостта от информация за риска от изгаряне и влиянието ѝ за намаляване честотата на инцидентите

			Влияние на информацията по отношение на риска върху честотата на инцидентите				Общо
			Категорично да	да	не мога да преценя	не	
Необходимост от информация за възможните рискови фактори при изгаряния	Категорично - да	Брой	53	30	5	2	90
		отн. дял в %	34,4	19,5	3,2	1,3	58,4
	да	Брой	19	32	9	1	61
		отн. дял в %	12,3	20,8	5,8	0,6	39,6
	не мога да преценя	Брой	3	0	0	0	3
		отн. дял в %	1,9	0,0	0,0	0,0	1,9
Общо		Брой	75	62	14	3	154
		отн. дял в %	48,7	40,3	9,1	1,9	100

В хода на изследването проучихме желанието на медицинските сестри да участват в обучение по темата за изгарянията. Значителна част от респондентите проявяват интерес към обучението за повишаване на професионалните знания и умения, като 55,20% от тях дават категоричен отговор, а 35,71% посочват отговор „отчасти”. С най-малък относителен дял (4,54%) са специалистите, за които това не е необходимо или не могат да преценят (фиг.2).

Фигура 2. Желание на медицинските сестри за следдипломно обучение

При анализ на получените резултати от изследването се установява статистически значима зависимост ($p=0,017$) между честотата на случаите, при които се е налагало да оказват грижи и желанието на анкетираните за следдипломно обучение по темата.

4. ОБСЪЖДАНЕ

Възрастовата характеристика на изследваните лица ($n=157$) е в широки граници. С най-голям относителният дял са специалистите във възрастовата група от 51 до 60 години (42,68%), следвани от тези между 41- 50 години (27,39%). Групата на лицата до 30 годишна възраст е 5,10%, а тези над 60 години са 7,01% от анкетираните. Най-младият участник в изследването е на 27 г., а най-възрастния на 66 г. Изследването установява тенденция за увеличаване възрастта на медицинските сестри в лечебните заведения за извънболничната и болнична помощ.

По отношение на трудовия стаж резултатите показват, че с най-голям трудов стаж са анкетираните между 21-30 години (30,57%), следвани от тези в диапазона между 11-20 години (24,20%), а 19,75% от тях имат стаж между 31-40 години. Най-често срещания трудов стаж е 20 години.

С най-голям относителен дял (41,40%) са медицинските сестри с полувисше образование, следвани от тези с ОКС „специалист” (19,75%), а с най-малък относителен дял са специалистите с бакалавърска и магистърска степен по управление на здравните грижи. Установява се голямо разнообразие в образованието на анкетираните медицинските сестри, което е резултат от проведените реформи в областта на професионалното и Университетско образование в страната през последните години.

Различни изследователи [11-12], [16], [23] посочват, че изгарянията са сред най-опустошителните от всички наранявания и представляват основен глобален проблем за общественото здраве. В България изгарянията са ежедневие в битовата, професионалната и училищната среда, но информация по отношение обхвата на травмата и изследванията за етиологията и особеностите на изгарянията в различните възрастови групи са недостатъчни [6], [8-10].

При изследване самооценката на специалистите относно практическата им подготовка за оказване на медицинска помощ при изгаряне се установява, че 52,60% от тях отчасти имат нужните практически умения и само 24,70% от тях посочват положителен отговор. Близко половината (46,80%) от анкетираните много рядко са имали възможност да оказат медицинска помощ при възникнал инцидент, а 41,60% от тях нито веднъж.

Над половината (58,40%) медицинските сестри категорично считат, че е необходима информация за възможните причини и рискови фактори при изгаряне, като 89,00% от тях очакват това да намали честотата на инцидентите. Значителна част (55,20%) от специалистите категорично проявяват интерес за обучение и повишаване на професионалните компетенции по темата. Изследването установява статистически значима зависимост ($p=0,017$) между честотата на случаите, при които се е налагало да оказват грижи и желанието на анкетираните за следдипломно обучение по темата.

Проведеното изследване потвърждава резултатите от проучванията на някои изследователи [14], [21-22], [24-25], че практическата подготовка на медицинските сестри по отношение на оказване на медицинска помощ и грижи при лечение на изгарянията е в значителна степен недостатъчна. У нас обучението и

практическата подготовка на медицинските сестри в тази насока се затруднява поради ограничения брой специализирани структури в страната [5].

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Медицинските сестри от всички структури на здравната система трябва да притежават знания и практически умения за адекватно допълнително поведение при бедствени ситуации и инциденти с изгаряния. Повишаването на професионалната компетентност следвайки принципа на продължаващото обучение е необходимо условие и фактор за постигане на високи стандарти при оказване на медицинска помощ и грижи при лечение на травмата.

ЛИТЕРАТУРА

- Александрова, М. (2007). Съвременни тенденции в обучението на медицинските специалисти., С., 22-34.
- Богданова, К. (2019). Основни аспекти при управлението на здравните грижи. ISBN 978-619-7491-08-1, МУ-София, ЦМБ, 11-13.
- Богданова, К. (2019). Квалификацията на медицинската сестра, като условие за качествено управление на здравните грижи, акад. сп. Управление и образование, том 15 (5), 144-149.
- Благоева, Д., Чанева, Г., & Попова, Т. (2018). Заинтересованост и удовлетвореност от образователните програми на студентите от специалност „медицинска сестра” в МУ-ФОЗ, сп. Сестринско дело, ISSN 1310-7496, УДК 614. 253. 5, бр.3 (50), 17-21.
- Димитрова, А. (2019) Мениджмънт на грижите при изгаряне., ISBN 978-619-7491-10-4, ЦМБ, МУ-София.
- Заякова, Й. и кол. (2014). Епидемиологичен анализ на пациенти с изгаряне в Източна България, Бърнс, юни; 40 (4): 683–8.
- Каишева, Е., Радойнова, Д., & Заякова, Й. (2018). Характеристики на изгарянията в детска възраст. Социална медицина, ISSN 1310_1757, бр.3/4, Достъпно на: https://www.researchgate.net/profile/Despina_Georgieva/publication/334654019.
- НАРЕДБА № 6 от 24.08.2015 г. за утвърждаване на медицински стандарт "Пластично-възстановителна и естетична хирургия", обн., ДВ, бр. 72 от 18.09.2015 г., в сила от 1.01.2016 г.
- Чанева, Г., Георгиева, С., Попова, Т., & Милотинова, Ив. (2019). Потребности от обучение на медицинските сестри за справяне при ситуации на агресивно поведение., сп. Сестринско дело, ISSN 1310-7496, УДК 614. 253. 5, бр. 2, 3-5.
- Хаджийски, О. (2008). Изгаряния и измръзвания. В: Ръководство по хирургия с атлас, т. 7, акад. изд. „проф. Марин Дринов”, С., 18-24; 232-234.
- A global review of burn research highlights the need for networking with the developing world. (2008). Burns 34 (1), March, 3:5.
- Henschke, A., Lee, R., & Delaney, A. (2016). Intensive Care Unit, Royal Prince Alfred Hospital, Camperdown, NSW 2050, Australia b Malcolm Fisher Department of Intensive Care Medicine, Royal North Shore Hospital, St Leonards, NSW 2065, Australia c Northern Clinical School, Sydney Medical School, University of Sydney, Sydney, Australia. Burns management in ICU: Quality of the evidence A systematic review.
- A support group for parents of burned children: A South African Children's Hospital Burns Unit, burns 34 (2008), 565–569.
- AL-Sudani, A.A., & Ali, E.G. (2017). Effectiveness of an educational program on the nurses' knowledge for children with burn injuries attending the Burns Specialist Hospital in Baghdad City. International Journal of Scientific and Research Publications.7(3):514–520 [Google Scholar]
- Albertyn, R., Bickler, S.W., & Rode, H. (2006). Paediatric burn injuries in sub Saharan Africa – an overview. Burns; 32, 605–12.
- A WHO plan for Burn prevention and Care, (2008). Geneva: World Health Organization;. Available from: http://whqlibdoc.who.int/publications/2008/978924_1_596299_eng.pdf [accessed on 16 September 2009].
- Clinical outcomes after burns in elderly patients over 70 years: A 17-year retrospective analysis. Burns. (2018); 44:65-69.
- Corso, P., Finkelstein, E., Miller, T., Fiebelkor, I., & Zaloshnja, E. (2015). Incidence and lifetime costs of injuries in the United States. Inj Prev;21(6):434–40.
- Jordan, B.S., & Harrington, D.T. (1997). Management of the burn wound in burn management. Nurs Clin North Am.32(2):251.
- Kohn, D. (2000). Verbrennungstrauma. Der Anaest. 2000, 4(4):359-370
- Kua Phek Hui, J., Allen, J.C., & Mok, W.L. (2016). Attitudes on first aid for pediatric burns: pilot survey of a developed city state. Burns. 42(4):926–937. [PubMed] [Google Scholar]

- Meschial, W.C., & Oliveira, M.L.F. (2014). Initial care to burn victims: nursing students' knowledge: a cross-sectional study. *Online Brazilian Journal of Nursing*. 13(4) Available at: [https:// www.objnursing.uff.br/index.php/ nursing/article/view/4744](https://www.objnursing.uff.br/index.php/nursing/article/view/4744). [Google Scholar]
- Mock, C. et al. (2004). Guidelines for essential trauma care. Geneva, World Health Organization.
- Rea, S., Kuthubutheen, J., Fowler, B., & Wood, F. (2005). Burn first aid in Western Australia - do healthcare workers have the knowledge? *Burns*.31:1029–1034. [PubMed] [Google Scholar].
- Tay, P.H., Pinder, R., Coulson, S., & Rawlins, J. (2013). First impressions last. A survey of knowledge of first aid in burn-related injuries amongst hospital workers. *Burns*, 39(2), 291–299.